

SISÄMINISTERIÖLLE

Lausunto hallituksen esitysluonnokseen arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta
viite: SM Dno-2019-2239

Sininauhaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta näkemyksensä.

Perustamme lausuntomme tieto- ja tukipiste Tiltin toiminnassa kertyneelle asiantuntemukselle. Kohtaamme vuosittain satoja peliongelmaisia asiakkaita, heidän läheisiään ja ilmiötä kohtaavia ammattilaisia Helsingissä Peliklinikan yhteydessä toimivissa matalan kynnyksen kasvokkaisissa neuvonta-, tuki- ja vertaistukipalveluissamme.

Yleiset huomiot esitysluonnokseen

Esitysluonnoksen päätavoite, rahapelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäiseminen ja vähentäminen on koko yksinoikeusjärjestelmämme välttämätön edellytys. Tätä tavoitetta ja sen varmistamiseksi laadittuja säännöksiä kannatamme.

Kun lakiuudistuksen lähtökohtana ja tavoitteena on ennaltaehkäistä ja vähentää suomalaisten rahapelihaittoja tulevaisuudessa, rahapeleihin käytettyjen rahasummien tulee kokonaisuudessaan vähentyä. Tämä voi onnistua vain siten, että yhä harvempi pelaa ongelmallisesti rahapelejä.

Pykäläkohtaiset huomiot

14 § Pelaajan rekisteröinti, tunnistautuneena pelaaminen ja asiakkaan tunteminen

Esitysluonnoksessa mainitut pakolliseen tunnistautumiseen tehtävät muutokset ovat välttämättömiä. Ne antavat peliongelmaista kärsiville ja toipuville pelaajille nykyistä paremmat mahdollisuudet rajata omaa pelaamistaan. Muutokset tulisi kuitenkin toteuttaa esitettyä ripeämmässä aikataulussa.

Pakollisen tunnistautumisen tulisi, toisin kuin luonnoksessa esitetään, koskea myös pelisali- ja kasinopelaamista. Moni ongelmallisesti pelaava hakeutuu suurempien voittojen toivossa hajasijoitettujen raha-automaattien lisäksi pelaamaan myös pelisaleihin ja/tai pelikasinolle. Mikäli näissä paikoissa henkilöllisyyden osoittaminen, pelikohtainen tunnistautuminen ja liialliset häviöt estävä pelinhallintavälineiden käyttö eivät ole tulevaisuudessakaan pakollisia, riskialttiin pelaamisen sosiaaliset ja taloudelliset haitat ovat vaarassa kasautua yhä pienemmälle joukolle.

14 b § Rahapeliin markkinointi

On hyvä, että esitysluonnoksessa täsmennetään rahapeliin markkinointia ja arpajaislain vastaista markkinointia koskevaa sääntelyä muun muassa siten, että tiettyjen haitallisimmiksi arvioitujen pelien, kuten raha-automaattien ja kasinopeliin, markkinointi kielletäisiin kokonaan.

Pidämme huolestuttavana sitä, että esitysluonnokseen on jätetty mahdollisuus markkinoida erityisiä haittoja sisältäviä pelejä edelleen pelisaleissa, kasinoissa ja raviradoilla eli sellaisissa paikoissa, joissa kyseisiä pelejä on myös tarjolla.

Esitysluonnoksessa mainitaan, että pelaajille voidaan antaa tietoa sellaisten pelien pelipaikoista, joiden markkinointi on momenteissa 5 ja 6 kielletty. Lain ei tule mahdollistaa tällaisen pelipaikkoja koskevan tiedon antamista.

Vakavin esitysluonnoksen puute liittyy pykälän 9 momenttiin. Eettisesti toimivan pelintarjoajan tulisi kokonaan **välttää** rahapeliin markkinointia ja kohdennettua mainosviestintää rahapelikohtaisen pelikiellon tai sisäänpääsykiellon hakeneelle. Peliongelma toipuvalle tulisi olla mahdollista estää täysin itseensä kohdistuva rahapeleihin liittyvä markkinointiviestintä, myös mainonnaksi koettava tuoteinformaatio.

15 § Pelaamisen estäminen ja kieltäminen pelikasinossa ja erityisessä pelisalissa

Ongelmallisesti pelaavat kykenevät harvoin omaehtoisesti rajoittamaan omaa pelaamistaan. Vastuullisesti toimivan pelintarjoajan tulee mielestämme tehokkaasti puuttua pelaajalla havaittuun riskikäytökseen ja auttaa häntä rajoittamaan riskialtista pelaamista.

Esitysluonnokseen kirjattu kolmen kuukauden vähimmäispituus pelikiellolle tai -rajoitukselle on selkeä parannus. Samoin se, että pelaajan on mahdollista asettaa itselleen pelikielto asioimatta pelisalissa tai -kasinolla, eli altistumatta peliympäristön houkutuksille.

Sen sijaan näemme vakavaksi puutteeksi, että pelaajan ei jatkossakaan ole mahdollista asettaa itselleen vuotta pidempää pelikieltoa.

16 ja 16a § Raha-automaatteja koskevat erityiset säännökset ja omavalvonta

Pidämme erittäin valitettavana sitä, että esitysluonnos ei sisällä säännöksiä raha-automaattien tai muiden Veikkaus Oy:n rahapeliin myyntipisteiden sallituista sijoittamispaikoista. Pelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen toteutumisen kannalta ei ole perusteltua pitää korkean haittariskin raha-automaattipelejä näkyvillä ihmisille välttämättömissä arjisissa ympäristöissä kuten kaupoissa. Raha-automaattien hajasijoittelusta pitää ehdottomasti luopua.

Rahapeliin laaja tarjonta ja helppo saatavuus arjen kaikissa asiointiympäristöissä vaikeuttaa suuresti peliongelmissa toipumista ja kourkuttavista peleistä irti pysymistä. Rahapelitarjonnan saatavuuden kaikenlainen rajoittaminen on tehokkain keino ennaltaehkäistä haittojen syntymistä ja/tai vähentää jo syntyneiden haittojen vakavuutta. Käytännön hyvänä esimerkkinä tästä mainittakoon Covid-19-pandemian vuoksi toteutetut pelipisteiden sulut. Palveluistamme apua hakeneet ovat kertoneet, että pandemia-ajan sulut ovat mahdollistaneet ensimmäistä kertaa pitkästä ajasta turvallisen, peliyllykkeiltä vapaan arkisen asiointiympäristön.

Esitysluonnos sisältää velvoittavan säännöksen, jonka mukaan raha-automaatit on sijoitettava valvottuun tilaan. Raha-automaatteja ei saa sijoittaa tilaan, jossa niiden käyttäminen voi vaarantaa turvallisuutta tai aiheuttaa järjestyshäiriöitä. Esitysluonnoksen mukaan raha-automaatit tulee sijoittaa siten, että niillä pelaamista voidaan esteettömästi valvoa. Esteettömyys ei riitä, lain tulee velvoittaa jatkuvaan valvontaan.

Pidämme hyvänä uudistuksena sitä, että Veikkaus Oy:n ja raha-automaatin sijoituspaikan haltijan tulee jatkossa laatia omavalvontaa koskeva suunnitelma edellä mainittujen periaatteiden toteuttamisen varmistamiseksi. Ongelmalliseen pelaamiseen aktiivisesti ja tehokkaasti puuttuminen on mielestämme vastuullisen pelintarjoajan ja rahapelihaittojen ennaltaehkäisystä huolehtivan yhteiskunnan velvollisuus. Se ei saa jäädä vain pelaavan yksilön vastuulle olevalle asiakas. Vastuullisesti toimivan pelintarjoajan tulee seurata ja tarvittaessa myös puuttua pelaajalla havaittuun riskikäyttöön.

Muita huomioita esitysluonnokseen

Esitysluonnokseen nostettu yksinoikeusjärjestelmän kanavointikyvyn vahvistamisen tavoite on mielestämme ristiriidassa lakiesityksen päätavoitteen, eli haittojen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen tähtäävien toimien kanssa. Esitysluonnoksessa mainittu kanavointi tarkoittaa käsittääksemme sitä, että erilaisin laissa säädetyin toimenpitein halutaan ohjata ulkomaisille palveluntarjoajille pelatut ja hävityt rahat jatkossa yksinomaan kotimaiselle palveluntarjoajalle. Näitä ohjaustoimenpiteitä on tuotu esitysluonnoksen tausta- ja perusteluosiossa esiin mielestämme huolestuttavan epämääräisesti ja ympäripyöreästi viitaten erilaisiin Veikkauksen vedonlyöntipeliin markkinoinnin uudistustarpeisiin ja kytkien ne päätavoitteiden kanssa ristiriidassa olevaan kanavointitavoitteeseen, esimerkiksi seuraavalla tavalla:

- ehdotetaan, että yksinoikeusjärjestelmän kanavointikyvyn tukemiseksi olisi jatkossa sallittua markkinoida osaa sellaisia pelejä, joiden markkinointi on kokonaan kielletty (s.41)
- esitetään, että markkinoinnin säätelyssä huomioitaisiin tarve ohjata kysyntää eräiden sellaisten rahapeliin osalta, joiden osalta esiintyy runsaasti yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolista tarjontaa (s. 43)
- tuodaan esiin, että vedonlyöntipeliin ja totopeliin markkinoinnin salliminen hidastaisi jatkossa jossain määrin Veikkaus oy:n markkinaosuuden laskua (s.46).

Pelikulutuksen kanavointi on mielestämme perusteltua vain silloin, jos pelaamista kanavoidaan vähemmän haitallisiin peleihin.

Arkisissa ympäristöissä ja pelisaleissa tapahtuvan pelaamisen lisäksi pidämme huolestuttavana yhä lisääntyvää pelaamista verkkoympäristössä, mikä jää helposti suurelta yleisöltä piiloon. Jo lähes 60% Tiltistä ensi kertaa apua hakevista on pelannut pääasiallisesti verkossa ja vain 25% ensikävijöistä pelaa ns. kivijalassa. Jos lakiuudistuksen käytännön toimenpiteet keskitetään vain arkisissa ympäristöissä näkyvän pelaamisen rajoittamiseen, laki on puutteellinen ja tehoton jo uudistuttuaan.

Toiminnassamme on näkynyt jo jonkin aikaa kasvavana, mutta toistaiseksi vielä melko pienenä avunhakijajoukkona kaikesta vetoa lyövät nuoret, 18-25-vuotiaat, miehet. Kohtaamme näiden toimintaamme hakeutuvien pelaajien kertomana yhä enemmän ns. uusia vedonlyönnin muotoja. Tällä tarkoitamme **vedonlyöntipelaamista**, jota on mahdotonta pitää niin sanottuna ”taitopelaamisena”. Näissä uusissa vedonlyöntipeleissä pelaamista nopeutetaan ja vedonlyöntipelitapahtumien yhteyteen rakennetaan esimerkiksi raha-automaattipelien maailmasta tuttuja läheltä piti -tilanteita. Pelaajat saadaan näin lyömään vetoa pelitapahtumista, joiden arvaaminen ei perustu asiantuntemukseen.

Ongelmallista pelikäyttäytymistä lisääviä ja haittoja tuottavia vedonlyöntipelien uudistuksia ei pidä missään nimessä tukea eikä pelikulutusta tule ohjata näihin erityisen haitallisiin peleihin markkinoinnilla.

Sininauhaliiton ja Tiltin puolesta

Jenni Kämppi

Koordinaattori, tieto- ja tukipiste Tiltti

+358505442897

jenni.kamppi (at) sininauha.fi